

## Ranja Hautamäki & Julia Donner

Historiallinen kerroksellisuus Kaisaniemen puiston suojelun ja vaalimisen avaimena  
*The historical layers of Kaisaniemi Park and the principles of its conservation*

Artikkelimme paikantuu teoreettisesti historiallisten kaupunkipuistojen tutkimuksen kehykseen ja nostaa keskiöön puistojen erityispiirteeksi tunnistetun kerroksellisuuden ja sen vaalimisen. Tarkastelemme kerroksellisuutta Galen Cranzin kehittämän kaupunkipuistojen tyypittelyn avulla, joka tuo näkyväksi eri aikakausien puistoajattelun ja sen kiteytymisen puiston tyylipiirteisiin ja käyttötarkoituksiin. Otamme tutkimuskohteeksi Helsingin vanhimman puiston, ydinkeskustassa sijaitsevan Kaisaniemen, joka on havainnollinen esimerkki kaupunkipuistosta, jonka eri kerrostumat ja historialliset arvot eivät välity paikan nykytilasta. Avaamme Kaisaniemen kerroksellisuutta keskittymällä puiston tärkeimpiin muutosvaiheisiin ja niitä koskevaan suunnitelma-aineistoon. Artikkelimme tuo esille, että kaupunkipuiston historiallisten kerrostumien tunnistaminen ja huomiointi suunnittelussa turvaa paikan kulttuurista kestävyyttä ja vaalii samalla kaupunkiympäristöön olennaisena osana kuuluva vihreää kulttuuriperintöä. **Asiasanat:** historiallinen kaupunkipuisto, kerroksellisuus, puistotyyppi, suojelu, Kaisaniemi

Our article is theoretically grounded in research on historic urban parks, highlighting their multi-layered nature. We explore the notion of layering via the typology of urban parks developed by Galen Cranz, eliciting the periodically changing planning ideas and the crystallisation of these in their stylistic characteristics and functionality. We use the example of Helsinki's oldest urban park, Kaisaniemi Park, located in the heart of the city. Despite the significance of the park, the historical values are not visible in its present state. Our article brings the layered nature of Kaisaniemi Park to the fore and considers its significance in the conservation of the park. The key research materials consist of the planning documents relating to the park's most prominent periods of change. We argue that recognising the historically layered nature of urban parks not only ensures the

cultural sustainability of a place, but also fosters green heritage as an integral part of urban culture.

**Keywords:** historical urban park, layeredness, park type, preservation, Kaisaniemi Park

## Mirja Mäntylä

Puolijulkiset kartanopuistot – Karlberg ja Monrepos vierailukohteina 1880-luvulta 1920-luvulle  
*Semi-public manor parks – Karlberg and Monrepos manor parks as visiting places from the 1880s to the 1920s*

Artikkelissa tarkastellaan suomalaisia kartanopuistoja vierailukohteina 1880-luvulta 1920-luvulle. Yksityisen ja julkisen tilan käsitteiden kautta analysoidaan sitä, miksi tilanomistajat avasivat puistonsa vierailijoille ja mitä merkityksiä yleisölle avoinna olleet kartanopuistot tuottivat kartanoille ja lähikaupungille. Lähdeaineistoa – muistelmia, matkaoppaita sekä sanoma- ja aikakauslehtiä – analysoidaan sekä maaseudun että kaupungin näkökulmasta. Puiston avaaminen kaikille korosti kartanon roolia paikallisyhteisön keskuksena. Tilanomistajien halu pitää puistot auki ilkivallasta huolimatta osoittaa, että he näkivät puistollaan olevan tärkeän paikallisen ja virkistyksellisen roolin, mutta myös kulttuurisen merkityksen matkailunähtävyytenä. Avoimista kartanopuistoista tuli tärkeitä paikkoja lähikaupungille ja sen asukkaille. Puistojen yksityinen luonne alkoi hämärtyä 1900-luvulla, jolloin kävijät alkoivat mieltää ne lähinnä kansanpuistoiksi ja osaksi kaupungin julkista tilaa.

**Asiasanat:** kartanopuistot, vierailijat, kaupungit, tilan yksityisyys, tilan julkisuus

This article discusses the Finnish manor parks that became public visiting places from the 1880s to the 1920s. It analyses why estate owners opened their parks to visitors, and what significance these open parks brought to the manors and their nearby towns in terms of privacy and publicity of space. The source material—memoirs, travel guides, newspapers and magazines—is analyzed from both a rural and an urban point of view. Opening manor parks to the people emphasised their role as the centre of their local community. The landow-

ners' desire to keep the parks open, despite repeated vandalism, shows that they recognized their important local and recreational role, but also the cultural role of parks as a tourist attraction. Open manor parks became important places for the nearby town and its inhabitants, and over time, they were increasingly seen as public parks and indeed public town spaces.

**Keywords:** manor parks, visitors, towns, privacy of space, publicity of space

### Simo Laakkonen, Sami Louekari & Anu Lahtinen

Kunnallispuistojen ympäristöhistoriaa – Suomen kunnat sosiaalisen luonnonsuojelun edelläkävijöinä

*Environmental history of municipal protected areas – Finnish municipalities as forerunners of social nature protection*

Yhdysvaltojen esimerkkiä seuraten kansallispuistosta tuli Suomessakin alkuperäisen luonnon suojelun keulakuva. Klassinen luonnonsuojelu, valtiovalta ja luonnonsuojeluliike ovat sittemmin hallinneet käsityksiä Suomen luonnonsuojelun historiasta. Mutta onko kyseinen painotus jättänyt mahdollisesti varjoonsa luonnonsuojelun muita olennaisia historiallisia tasoja ja toimijoita? Tarkastelemme tätä aihetta vuosina 1860–1960 keskittymällä paikalliselle tasolle. Kiinnostuksemme kohteena on kaupunkien, kauppaloitten ja maalaiskuntien rooli suojelualueiden historiallisessa kehityksessä. Kun kansallispuistot sijaitsivat pitkään Pohjois-Suomessa hankalien kulkuyhteyksien takana, niin kuntien suojelualueet sijaitsivat lähinnä Etelä-Suomen asutuskeskuksissa lähellä kuntalaisia. Kunnallisten suojelualueiden pääansio on siten ollut suomalaisen luonnon demokratisoiminen kuntalaisten hyväksi. Kunnallisten suojelualueiden historiallinen kehitys on muodostanut Suomessa ennen kaikkea sosiaalisen luonnonsuojelun valtaviiran, jonka päätavoitteena on ollut ihmisen hyvinvoinnin edistäminen luonnon avulla.

**Asiasanat:** luonnonsuojelu, kansallispuistot, ympäristöhistoria, kulttuurihistoria, kunnat, kaupungit, kaupunkiluonto, kaupunkiekologia

Following the example of the United States, national parks became flagship models of nature conservation in Finland. Classical nature conservation, state power and nature conservation movements have since dominated the conceptions of the history of Finnish nature conservation. However, has this governmental and national emphasis possibly overshadowed other important historical levels and actors of nature protection? We will examine this topic from 1860 to 1960, focusing on the local level. We are interested in the role of cities, towns and

rural municipalities in the history of protected areas. While the national parks were located mainly in northern Finland, far from the public, and difficult to reach, the municipal protected areas were located in southern Finland, and close to residents. The main purpose of the municipal protected areas has been the democratization of Finnish nature for the benefit of the inhabitants. Consequently, the historical development of municipal protected areas in Finland has formed the mainstream of social nature conservation, the main objective of which has been to promote human well-being through nature. **Keywords:** nature protection, national parks, environmental history, cultural history, municipalities, cities, urban ecology

### Nina Edgren-Henrichson

Puutarhanviljely ja varhainen naisasialiike Suomessa – Alexandra Smirnoffin "Kasvitarha" *Gardening and the Early Women's Rights Movement in Finland – Alexandra Smirnoff's "Kasvitarha"*

Artikkeli käsittelee ensimmäistä suomenkielistä säännöllisesti ilmestynyttä puutarhajulkaisua, *Kasvitarhaa*, jota julkaistiin Suomen naisyhdistyksen aikakauslehdessä *Koti ja Yhteiskunnan* liitteenä. Vuosina 1893–1908 Alexandra Smirnoff oli *Kasvitarhan* toimittaja. Hän oli saanut puutarhakoulutuksen, ja oli ainoana naisena 1800-luvun Suomessa – ja länsimaissa ylipäätään – erikoistunut pomologiaan eli omenapuiden hoitoon. Artikkelin analysoi *Kasvitarhan* ja puutarhanhoidon merkitystä 1800-luvun lopun naisasialiikkeelle Suomessa. Artikkelin nostaa esiin myös Smirnoffin merkityksen puutarhanhoidon edistämiseksi naisten keskuudessa sekä suomalaiselle puutarhakirjallisuudelle. Myös Smirnoffia omia pyrkimyksiä arvioidaan. Smirnoff ei itse ilmeisesti ollut naisasia-aktivisti, mutta koulutuksensa myötä hän oli kiinnostunut kansan sivistämisestä. Toimittamalla *Kasvitarhaa* hän saattoi samalla toteuttaa tavoitteitaan tällä saralla. Naisasialiikkeelle hän toimi roolimallina, koska oli arvostettu asiantuntija miesten hallitsemalla alalla. **Asiasanat:** puutarhanhoito, puutarha, naisasialiike, pomologia, 1800-luku

The article discusses the first periodic gardening publication in Finnish, *Kasvitarha* (Kitchen Garden), which was published as an appendix to *Koti ja Yhteiskunta*, in the journal of Suomen Naisyhdistys, the first women's rights organization in Finland. *Kasvitarha* was edited by Alexandra Smirnoff 1893–1908. She had a gardening background and was specialised in pomology, which was unique for a woman in the 19<sup>th</sup> century. The article analyses the significance of *Kasvitarha* and gardening for the early women's rights movement in Finland. It

also discusses the impact Alexandra Smirnoff had on promoting gardening among women and on the gardening literature in Finnish. Her own aims are also assessed. Smirnoff appears not to have been a women's rights activist herself, but during her training she had adopted an interest in popular education. Editing *Kasvitarha* she could realise some of her aims concerning this matter, too. For the women's rights movement she was a role model, acting professionally in a field dominated by men.

**Keywords:** gardening, garden, women's rights movement, pomology, 19<sup>th</sup> century

### **Anna Tuominen**

Kotipihojen puutarhaistuminen

1940–1970-lukujen Suomessa

*Development from farmyards to gardens  
between the 1940s and the 1970s in Finland*

Artikkeli esittelee kansatieteellisten kyselyaineistojen potentiaalia puutarhojen historiasta kertovina lähteinä. Siinä keskustellaan näiden aineistojen erityispiirteistä ja niiden käytön metodologiasta. Suomalaisessa tutkimuskentässä 2000-luvulla käydyt keskustelut antavat tukea tällaisten aineistojen monipuoliseen hyödyntämiseen. Artikkelin kertoo pihojen muutoksesta Suomessa 1940–1970-luvuilla. Lähdeaineistona on vuonna 1979 kerätty postikyselyaineisto. Sen pohjalta artikkelissa todetaan puutarhamaisten elementtien lisääntyneen pihhoilla 1900-luvun toisella puoliskolla voimakkaasti. Siisteyskäsitusten ja kodin merkitysten muutoksiin liittynyt pihan sosiaalinen merkitys asukkaalle kunnollisuudeksi

desta kertovana merkinä sekä ajankäytön muutoksiin liittyneet uudet käyttötavat vapaa-ajan paikkana näkyvät aineistossa selvästi. Samoin kaupungistumisen sekä maatalouden muutosten, kuten pihossa liikkuneiden kotieläinten väheneminen, sekä pihoihin käytettävissä olleen rahan lisääntyminen näkyvät aineistossa.

**Asiasanat:** puutarhat, pihat, asuminen, kyselytutkimus

The article discusses the potential of ethnographic questionnaires as a source for garden history. It explores the characteristics of this type of material and the methodologies for their use. Recent methodological discussions in Finland, in the fields of ethnology and history, provide a useful ground for utilising questionnaire sources available from ethnological archives. This article is based on descriptions of the changes in home gardens and farmyards in a questionnaire collected in 1979 for the University of Turku. The focus is on the period between 1940 and 1970. The study shows that elements of gardens in farmyards became significantly more common during this period. The ideals of proper housing, family and home had a significant influence on these changes. Having a house and home, including gardens, courtyards and farmyards, had become a sign of a decent person and family. Expectations for these to be tidy and representative increased. Furthermore, the changes in gardens and farmyards were linked to urbanisation, the increasing amount of free time and rising living standards. Changes in agriculture, such as the decreasing amount of domestic animals in farmyards, had a remarkable effect as well.

**Keywords:** gardens, yards, residence, questionnaire survey